

Կահան Թորովեաց. ժԱՐԱՆՎԱԾԸ ԵՎ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջերս, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադե-
միայի Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտում
տեղի ունեցած «ՆՈՐԱՑՐ ԱԴԱՅԱՆԻ ՇՎԱԲԻ ԹՊԹԵՎԵԱԾ»
ժամանակը և ստեղծագործությունը» դոկտորական ատենա-
խոսության հրապարակային պաշտպանությունը: Պաշտո-
նական ընդլիմախոսությամբ հանդես եկան քանասիրական
գիտությունների դոկտոր Խ. Գյուղագարյանը, քանասիրա-
կան գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ս. Արգումանյա-
նը, քանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Գ. Անանյանը: Մասնագիտական խմբի ղուժ (Տախագահ՝
ակադեմիկոս Է. Զրբաշյան) փակ-գաղտնի քվեարկությամբ,
գրող Ն. Աղավանին միաձայն շնորհնեց քանասիրական գի-
տությունների դոկտորի գիտական ատենախոս: Տպագրում ենք
ատենախոսի Տախագահան խոսքը պաշտպանության ժամանակ:

ահան Բոթովենցի առաջիկ մե-
ջան ասող է խոշորագույն և
ծառորեն փայլատակող աստ-
ով հարուստ հայոց զրականու-
ն երկեակամարում, առկայն մի-
ող. որ ամբողջովին, արյան
ազրությամբ ու օռոր միար-
ցմունքներով սերում է այդ
առակամարից և պատկանում նը-
ամենահարազատի պատկա-
մությամբ. Ահա թե ինչու նա-
ր կենդանության օրոք, և ա-
քան ողբերգական վախճանից
ո եղել է մեր զրականազի-
թյան ու քննադատության ինչ-
նան լայն ընթերցողի հայաց-
ացն իրու զրականության մը-
զես կենցանի ու կենսունակ-
ող անձ՝ իր եղանակոր ժա-
մակակիցների կողքին, և նը-
ց. Հետ սերունդենքի հուզ-
արհը զրականության զաս ու
հուրդներով իմաստավորող Հո-
րաբեկամ. Մեր զրականու-
թյան ժայ ժողովրդի պատմու-
նե ու հակատազրին Բոթովենց
ույթի խնր հարազատությունը,
և ընդհանություններն են ինձ

ովեսրել, նաև հուզել, շարադրե-
լու այս առենախոսությունը. Ա-
մենայն անկեղծությամբ պիտի
իսուսովանեմ, որ ես արել իմ այն,
ինչ շեր կարելի անել երեկ՝ ոչ
հետազոտողների մեղքով, ոչ
մտքի ու հոգու ձգուումների հա-
սարակական զգալի կաղապարվա-
ծության պարմանենում, իսկ վա-
զը, համոզված եմ, կանեւն այն,
ինչ ես ի վիճակի շեմ եղել անե-
լու այսօր. Գրականագիտությունը
ազատ զիտություն է, որովհետեւ
հարաբերում է առավել ազատ հո-
գեոր մի ասպարեզի՝ զեզարվես-
տական զրականությանը, որտեղ ա-
վելի շատ հարցեր կան, քան պա-
տասխաններ. Յուրաքանչյուր հե-
տազոտող, առավել նաև սերունդը,
առում է իր խոսքը, որոնում զրո-
նում այն, ինչին կարու է իր հո-
գին. Գրականագիտությունն ան-
վերջորեն շարունակվող մտքի զոր-
ծողություն է և երբեք չափարա-
զող, Այս անվերջ որոնումներով է
ես զեղեցիկ, Հետաքրքիր ու ար-
ժեքավոր. Զեր դատին հանձնված
իմ առենախոսությունը լոկ մի
կիր

կյս օրերին լրասալու Էր
և 70 տարին։ Բնությունից
ու բնդունակություններով և
ռական մեծ Եթրը մքոնու-
թ օժտված ականավոր գիտ-
կանը՝ ակադեմիկոս Նիկո-
 Սերգեյի Ենիկոլոպյանը
գնահատելի ավանդ թողեց
ինական ֆիզիկայի զար-
գման գործում։ Նրա տեղը
ուղարկած աստմոքյան մեջ
է գիտականների շարքում
որոնց ստեղծագործական
դուլ ջանքերով Բաստատ-
և զարգացել է մարդկա-
գիտելիքների այդ բնա-
վառը։
Ակադեմիկոս Ն. Ս. Ենիկո-
լոպյանի գիտական գործու-
թյունը լայնորեն ողբանոր-
դ ԽԱՀՄ ԳԱԱ Մուկվայի քի-
մական ֆիզիկայի ինստի-
տում։ 1964 թ. նա որպես
պիրանու, այսուղ եկավ
աստանի ԳԱԱ քիմիայի ինս-
տիտուտից։ Այդ նշանավոր
գործութուն, որը նիմշադրե
ստիտուտում, որը նիմնա-
ութ է Նորելլան մրցանակի
պիտեկիր, ակադեմիկոս Նի-
կոլոպյայի Անմղոնովը, նա
ացմակ իր գիտական մկրո-
քյունը և Բասավ բացարիկ

ԱԿԱ

Բաջողություններին: Բնումնավոր, անձնվեր աշխատանքը, բնական ընդունակությունները և գիտության ճկատմամբ խոր ուժերը նրան արագորեն դուրս բերեցին Սեմյոնովի համաշխարհային հոչակ ունեցող գիտական դպրոցի Շերկայացուցիչների առաջին շարքերը:

Նիկոլայ Ենիկոլովյանը ծընվել է Ստեփանակերտում: 1940 թ. ավարտելով Միջնակարգ դպրոցը, նա ընդունվել է Երևանի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի քիմիկատեխնոլոգիական ֆակուլտետը: Դեպի գիտելիքները, դեպի գիտությունն ունեցած նրա ձեռքումը, բունը ավարտելուց հետո նրանք բերեցին Հայաստանի Գ.Ա. քիմիայի ինստիտուտ, ուր համախմբվում էր հանրապետության գիտության ներուժը: Այստեղ նրա արտասովոր ընդունակությունները գնահատվում են ըստ արժանվույն և ուսումը շարունակելու նըստակով՝ ողարկվում է Մոսկվա: Նրա գիտական դե-

և 20-րդ դարի հայոց գրա-
միան ու պատմության հա-
սկառելերում Աշհան Բոբո-
ստեղծագործության և կյան-
ումնասիրության, և կուզե-
ռը այն այս համեստ չափ-
ով է, որ ընկալիքը և ոչ ավե-
գործեր կան, որուց կյան-

Հայուստանի երազանքին, Այս ա-
ժենի միջով և զրանցով հոգեպե-
հարստացած՝ թոթովենցը զնում է
զեզի իր խաչիությունը, որ ճա-
կատագիրն էր նաև Չարսեցի՝
Բակուեցի, հայոց գրականությա-
ղեղակահար ճակատագիրը։ ՄԵ-
զանում առաջին անգամ բացվում
բացահայտում է պատի ՊԱԿ-

հակատադիրը հասարակու-
արժեթիւնի առամով նույնքան
ակադեմիա լինելու, որը ան և նը-
պեղարվեստական ժառան-
ութիւնը ժառանգությունը և
որ միշտ լէ, որ իրար հա-
մար-համաստակառությունն են-
ուն զրողեցր, ականավորեցր
ծերի համեմատությամբ ա-
փոքր, որոնք իրենց ապ-
կանքի համամականքներով
անում են երանեցից և դառ-
ազգի ու հայրենիքի հակա-
պատկեր խորհրդանիշ, Բո-
ցի կյանքը եման բացառի-
ուն մի փոյլուն օրինակ է,
այդ կյանքը ոչ թե նա և
ու ու վերապրել, այլ իր հա-
ստ ժողովուրդը, Այս իրողու-
ր պատճեն է զարձել, որ
ախտոսության ամբողջ առա-
նար իր հինգ զյուիներով,
և ած լինի զրողի անանձնա-
կյանքի շատ ու տարբեր հան-
քերներին, որոնք շոշանակ-
են մեր պատճության երկու
ու ողբերգական թվական-
ու 1915 և 1937, Այսուեղ ցույց
ուժում Բաթովենցի և զորա-
կացրանիկի ու Բուժանյանի
շերմագին բարեկամությունը՝
ինչպատճ հայ ժողովրդի առ-
ալից գոյապայքարին, ուղե-
նական մորմորին վերածված եր-
նակը էությանը և հոգենը
ազործը՝ Յօ-ական թվակաների
այնքան ըեղուզ ու ընդհանրակա-
մի ոզրերգական ժատյան եղելու-
թյանց, որտեղ ներկա են թե զըն-
գակահարվածներն ու արտօրյալնե-
րը և թե վերապրոզները, եթե մին-
չև իսկ բացակա են անուեազգա-
նութիւնը, Առենախոսության ոկեն-
ատպատումը, որ Բաթովենցի
կյանքի ամբողջական և մասրո-
ւման զիտական նկարագրությա-
նեղրանիկ փորձն է կարու, ի-
շարկե, լրացումների և առավե-
ամբողջացման, միտված է զրո-
ւ նրա ժամանակի, հայոց զրա-
կանության ու պատճության զո-
գահետների հայտնարկումանե-
զնահատությանը, Բաթովենցի կյա-
նք մի մեծ կտոր իրատես հայ-
ու էր՝ զրված հարազատ ժող-
ուուրդի հակառակը և իր ժամ-
անակի հասարակական շարժումնե-
րի առջև, զրանց իսկ արժեքու-
մոր և ուսանելի ժամանակակից
ներիս համար:

Առենախոսության ժավարի զր-
թե Երկու-երրորդը նվիրված է Վ-
հակ Բաթովենցի զեղարվեստակա-
մաշխարհի ըեղությանը, որն ըն-
դուկում է զրական բոլոր անո-
րի շատ ժանրեր՝ լավածու ու ա-
հակ բակառակաղծություն, պոեմ
բառյակ, զրամա՞ իր բազում
անկան ու կառուցվածքային ա-
զահայտությաներով, պատճեն

վիպակ ու վեպ։ Բոթովենցը մոխ-
տու հեղերանդի գրող շէր, այլ՝
բազմաձայն-խմբերգային՝ երգի-
ֆական, պատումային, զրամատիկ
ու մելոդրամատիկ, խոհական, հը-
րապարակախոսային, քեարական
պարզ լսելի ձայներով։ Նա լայ-
նորեն զիմել է պատմողականու-
թյան ու ցուցադրանքի, երկխոսու-
թյան ու մեեախոսության զեղար-
վեստական արտահայտչանդանակ-
ներին, երբեմն՝ մինեույն ստեղ-
ծագործության մեջ, ինչպես, օրի-
նակ, «Կյանքը Հին հռովմեական
հանապարհի վրա» վեպում, հաս-
ելով մարդկային բնության և
կյանքի ընդարձակ ընդգրկման։
Նրա զրոգական հայացքն ուղղված
է եղել անհատական, ազգային ու
հասարակական կյանքի երևույթ-
ներին, մարդկային հոգում սիրո-
ւ կարուտի զգացմունքների լուս
ալեկործությանը, միշտ և ամեն
անդ, ստեղծագործության բոլոր է-
շերում հետեւելով մի վեհ ինքնա-
կարգախոսի՝ «Մարդը... իմ եպա-
տակն է»։ Զեր ուշազրությանը
ներկայացված ատենախոսությունը
ընեւարկում է Բոթովենցի գրական
ժառանգության այս շերտերը, ա-
նում դիտարկումներ ու եղրակա-
ցություններ, որոնք վերաբերում են
ու միայն երա զեղարվեստական
աշխարհին, այլև, մի քանի զինա-
վոր ուղղություններով, 20-րդ դա-
րի առաջին կեսի հայոց զրակա-
նությանը՝ զասական ու նորագույն
պրական ավանդների զուգահեռում։
Բոթովենցի սիհեաները հավա-
սարաբեր չեն, հայողված ստեղ-
ծագործությունների կողքին, որոնք
զգալի դեր են կատարել 20—30-
ական թվականների գրական-զե-
ղարվեստական կյանքում, Զեր նո-
րագույն զրամատուրզի
վավորման ու զարգաց-
մանը, կան և այնպի-
տուրք են ժամանակի
շարժումներին և այսու-
զրողի կիեւսազրական-ս-
ժական պատմատի նշան-
շիմեականում քենազա-
սելով զրանց ժամին,
մանի վերլուծությամբ
ձել եմ երկու զրամա-
թյուզանդինեա և սՄայ-
որոնք 20-րդ դարի հ-
մատուրգիայի աշքի ըն-
րից են և լավագույն
բում են Բոթովենցին,
նատիւ ու տաղանդա-
րագիր։

Դրամայի սրոշ օրեն,
փություններով է Հ-
Բոթովենցի նաև արձ-
ակելի ցուցադրական
եի, քան պատմողակա-
ներկա է հատկապես
յրգածքներում, որոնց
գույները պատմվածք
են, առ ատենախոսութ-
յանումներից է։ Ռու-
սանձնացնել մեկ այ-
ցում ևս՝ Բոթովենցի
ձակի վիպայինթյունը
և վնապի մի քանի զծե-
լումը Բոթովենցի պա-
զիսավոր առանձնահա-
ներա բերած զեղա-
նորութը մեր գրական-
Այդ պատմվածքները
ընկենում գործողությա-
դրամայում), ոչ այն
մըսում, որքան ցուցա-
րուների պատմվածք-
քը՝ արարքներով, զե-
ղարձություններով,
կատազրի ալեկութումն

Ականավոր գիտական Ն.

Ա. ԵԳԻԿՈՂԱՋԱԾԻ ԲԻշատակի Հ

հաջողությամբ Ենրոքվեցին
արդյունաբերության մեջ:

Ամրանային պոլիմերներ,
տեղաշարժային դեֆորմացիա-
ների և բարձր ճնշումների
պայմաններում ընթացող պրո-
ցեսներ, պոլիմերների ման-
րացման առանձական-դեֆոր-
մացիոն մեխոդներ, իոնական
և ուղիկաղային պոլիմերիզա-
ցիայի մեխանիզմների հար-
ցեր, տեղաշարժման հետ ճշմշ-
ման ազդեցությամբ պնդա-
ֆազ ռեակցիաներ— այդպի-
սիք են գիտական խնդիրնե-
րը, որոնցով զրադվել է Նի-
կոլայ Ենիկոլովյանը;

Բազմակողմանի է ակադե-
միկու Ենիկոլովյանի գիտա-
կան և գիտակազմակերպչա-
կան գործունեությունը: Նա
անցավ լարորատորիայի վա-
րիչից մինչև քիմիական Փի-
զիկայի ինստիտուտի կոմպո-

գոլովկայի մաս
Մուկայի Փիզիկա-
կան ինստիտուտու
1985 թ. Մուկու-
կողմից Ահմադրա-
տանի Դաշնության
թեսչիկ պոլիմերայ-
րի ինստիտուտը ո-
րա հոգեզավակը,
ընտեղ էր մինչև ի-
վերջը և որը այժ-
ն. Ս. Ենիկոլովյա-
նիկոլայ Սերգե-
յային գիտաժողով
նկազմություննե-
րում մասնակի-
րար ելույթ էր ու-
նանդիսանում էր
այշն ու ուկանվա-
գային գիտաժողով
Ֆերանաների, այն
կըրների հետ գիտ-
մագործակցության
հանձնաժողովների

անցուղում,
ստեխնիկա-
մ:

այսօն Օրա
ծ. Ռուսա-
կա ԳԱ սին-
ին Շյութե-
արձակ Օր-
որի տօ-
ք կյանքի
և կրոմ է
Շի անունը:
Իշխ Միջազ-
ւորում իր
որի ար-
պարբերա-
նեցում: Նա
կազմակեր-
որ Միջազ-
ւորի, Կոն-
գրիսի եր-
ական նա-
տարքեր
, ինչպիսիք
օրանսիան,
ոն, Զեյն-
իշեր:
ինկուպա-
պետական

բարձր Մրցանակների, շրա-
նշանների ու մեդալների:

Ակտած 1954 թվականը,
գիտականի հետ մերժեղ, բգ-
ըաղվում է Հան Մանկավար-
ժական գործութեալքամբ:
Ակզրում դոցենտ, Բնուու
Մումկալի Փիզիկատեխնիկա-
կան ինստիտուտի քիմիական
կիմետրիկայի և արտման ամ-
բիոնի պրոֆեսոր, Խոկ առեղի
ուշ և մինչև կյանքի վերջը՝
Եռլի ինստիտուտում բարձ-
րակայտն սովորակային Բա-
մակարգերի ամբիոնի վարիչ:
Նա սիրում էր փոխանցել իր
գիտելիքները և գիտական
փորձը ուսանողներին, երի-
տասարդ գիտական աշխա-
տողներին և ասպիրանտու-
րին, որոնք միշտ շատ էին
նրա շուրջը: Նա կարողանում
էր ընտել երիտասարդ տա-
ղանդավոր մասնագետներին
և նրապուրել իր գիտական
գողափարներով, սեր Շերսո-
կել գիտության ներառմանը:
Նրա մոտ ուսանելու և աշխա-
տելու էին գաղին տարրեր քա-

այս եր ունենամ մի-
աշխարհին: Նու ջերմո-
ւում էր իր Հայութա-
լուկապես վայրացնում կը
ամեն ինչ ըրա տե-
տամ եր: Նու մշտա-
տական զեկուումներ
դուք Ականավորայում,
ան Բանադարանում,
առ Աղոխուեխութեալուան
ուսում և գիտականու-
մի ինստիտուտերուն
ու լինելով իր գործ-
ուի և բայրեանակցի-
ն: Իր առեղջուազորու-
թումներուան մասին
արդկայից արժեքու-
ակողմանի գործ-
ուը ըրան արժանա-
լ գործընկերների խո-
ջուացքին:

«ԱՐՏԵՎ ԱՐԴԱՏՈՎԿԻ ԿՅԱՆՔԸ» ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՎԵՐԱՀԻմնած

Այս բոլոր տեղեկությունների վերլուծությունն այսօրվա տեսանկյունով, անշուշտ, հետաքրքիր Շուրջ կարող է լինել:

Արտեմ Աստվածատրյանը (Արարատուկին) ծնված լինելով 1774 թ. Վաղարշապատում, ինչպես ինքը է գրու «Արարատին մոտիկ», մանկուց մասնակցել է Արարատ-

հանդիպել։ Սակայն ուա-
ռը տվյալ դեպքում ցան-
ում եմ նշել։ Խորը նե-
պի մասին է։

Եթիւ հրատարակիչները
ուղագրության մեջ գրում
«Որոշ շափով զարմանա-
կ, որ այն ժամանակ,
որ դարձում, Հայաստանի
տեղերում, որտեղ ջրա-
պաշարները բիշ են, շատ
հավաքություն, ջուր պահան-
ում է» ։ Ես նշում եմ այս
թյան եղանակի, ծավալի
քերքատվության մասին։

Ա. Աստվածատորյանի գլ-
ուխ նշված հրատարակություն-
48-րդ էջի տողատակում բ-
ռինակը հայտնում է 2 հետ-
քըրքաշարժ բոյսերի մասին։
Սառեւ քերում եմ այդ ծա-
թագրությունները ամբողջութիւն։

«Ուշական գյուղում, — հայ-
ուսն է Ա. Աստվածատորյ-
անը, — անում և՛ երկու ուշ-

կամ գունարմատ անվանում-
ներով։ Դրա արմատից, ի-
րոք, ստացել են արժեքավոր
ներկ ալիզարին ու ներկեց
գործվածքեղենը։ Հնում հայ-
կական տորոնաներկը մտել է
արտահանվող ապրանքների
կազմում և շատ արժեքավոր
էր։ Տորոնց այժմ ել անում է
Հայաստանում, այդ թվում, Օ-
շականում և, ինչպես ասում
են, այն կետում Բիմնահարց
բախտական է մի
գիտությունների և
գյուղակոր բուսաբա-
զու ներքարիումի ո
թեկնածու Գ. Պր-
վան։ Նա ստանց
կարծում է, որ Ար-
ևշած բույսը նույն
ոքն է, որի բուժի
թյունների մասին
ուսու ասորեստանց
բոցը դրա արմա-

շէ, իսկ լուսական ե
պազոր է, ոչ ել կու-
(Առամարտութ)
այդ Առեքը ել դիմա-
ց, իբանց արմատն-
ուց օգոստործվութ են-
չակաց քժառարան
ու բնակեամ տար-
տանիրեների (Եղինակ)
) են պատկանու-
ի որանց շիոյում են
(Ծնչակու Ծակ Ժեն

յան դաշտավայրի պայմաններին հաստուկ գյուղատնտեսական աշխատանքներին և Հուշագրության տարբեր էջերում տրված է որանց նկարագրությունը։ Գյուղատնտեսական տեսակետից հետաքրքիր է բրնձի մշակության նկարագրությունը։ Գրքի հետինակը գրում է, որ իրեն դասերից հանելով ուղարկում էին գյուղատնտեսական աշխատանքներ կատարելու, որանց բը-վում «ջուր պղտորելու»։ Այնունետև տողատակում բացատրում է, յօն ի՞նչ է նշանակում «ջուր պղտորել»։ «Դաշտը, որտեղ ցանված է սորոցինյան կորեկը (այսինքն բրինձը— Պ. Ղ.),— գրում է նա,— պահանջում է ջրի տակ մինչև նրա հասունացումը։ Եթե այն ցանում են, Բարկ է նախօրոք ջուրը պղ-

բրինձ են ցանելու: Մեջու և
հարգելի նրանուարակիչնե-
զարմանում: Բրնձի դաշ-
ը ջրով ապահովվում են
զիշ համակարգից, իսկ ու-
ղով Արարատյան դաշ-
յ նոգ են տարել դեռևս
արտական թագավորները:
Տց Արարսի նովուում կենո-
ւացվել են արժեքավոր
սերի մշակությունը (բամ-
բ, խաղող, բրինձ, բուն-
կ, տզկանինի, բուսանա-
նիր և այլն), որոնք առանց
հետական ոռոգման անել
կարող:

Այսաւանում բրինձը մը-
վում է վաղուց: Բրնձի
լանումը հիշատակում է
և 5-րդ դարի պատմի Ա-
ռանձնեղուոր: Նա բրինձը
աստակում է «ոռիզ» անու-
շամկ բրնձի ցեղի լատի-
յան անվանումը նենց այդ-

գրավ արսանաք, սեզը զ-
վում է տորոն, որից պա-
րաստում են կարմիր ԵԵ-
որն օգտագործվում է ա-
տել՝ Ռուսաստանում և Կ-
վում է Մորմն (մորմեն), ի-
մյուսը լոշտմեկ կամ մանր
կոր, իր արտապատկերով կ-
տարյալ մարդու նմանությու-
ն մեզանում որպես դեղա-
ցոց են օգտագործում: Ե-
րավականին մեծ է և դր-
սովորաբ շան միջոցով
դուրս քաշում, այնպես,
փորելով բոլորի նողը, որ
կանում են շան պարանը
նրան պահպում են ձգի, մի-
շն արմատն ամրողով
դուրս գա: Դրա հետևանքը
ինչպես սուսմ են ամենուր
մեզանում, այն, որ եթե ս-
մասով մարդը դուրս քաշի,
պա անմիջապես կամ շա-
շուտով կմանանա և որ դ-

Մյուս հետաքրքիր բոլոր
անվանվում է լոշտակ կամ
մանրակոր: Այստեղ արդեն
բացառությունը խիստ ան-
հրաժեշտ է: Նախօրոք ասեմ,
որ նշված անվանումները Բո-
մանիշներ չեն, այլ վերաբե-
րում են տարրեր բույսերի:
Ռ. Ռ. Օրբելին գտնում է, որ
մանրակորը Ծովն մանդրա-
գորն է ու այդ առիջով գրում
է. «Արարատակին Բիշատա-
կում է մանդրագորի հետ
կապված հավատալիքը, որը
հետաքրքիր է համարել ա-
րևմուտքում մանդրագորի մա-
սին եղած պատկերացումների
հետ»: Եթե խոպը վերաբե-
րուած է միայն պատկերացում-
ներին, ապա դրանք գրեթե
Ծովն են: Կան միայն ման-
րամասներ, որանցից են՝ Ծը-
մում է մանրուածորի առնա-

ռում էին ուկով՝
Բարարերությամբ:
Վիշիսովիա Թեոֆրա-
սել է դրա մկարս
նշել դուրս քաշելու
լը: Գ. Պրովուրյու-
շում է նաև, որ և
(նախկին ԽՍՀՄ)
րի միայն մեկ տ-
օրվել է Արևմտյա-
նաղում և ուրիշ
Այդ հմանալով "Բւ-
շի ել մտածել որ
բնարատուկու նշած
է: Եթե ոշադրու-
ցեք լոշտակ անվա-
րա, գուցե հասկա-
դեպրում խոսք ու
է վերաբերում:

Բանն այն է, որ
ոը լոշտակ և ման-
րամասագոր բույս
է միայնաց հետ

Ի դեպ, կարծիք կա այն մասին, որ մանրագոր բարձ ունի ճայկական ծագում, ճշանակում է մաօր և օման (կոր)՝ մանրանման (կարդացել եմ մի հին Գրանտիական թժկարանում):

Առիթից օգտվելով, ցանձանում եմ Եշել Շան երրորդ բույսի մասին, որը ուղղակի շփոթվում է լոշտակի մեջ: Այդ բույսը ել նախորդ երկրություն և ոչ մելի ազգակիցը չէ. Եթե մանրագոր և լոշտակը երկշարիւակորների դասի տարրեր ընտանիքների Շերկարացուցիւններ են, ապա Երրորդ բույսը միաշարիկավորների դասից է. պատկանում է դիուկորեալինների ընտանիքին և ցեղի լատինական անվանումն է Թագուար: Այսուհետեւ անհամար ան-

նորմանում եւ քիչ թէ
օխատեցի Մեկարան
Բնուարրիր տեղեկո-
րուեց մասից նրանու
որի կարծիքը հասա-
կալես ուղղում օգեց-
օրիր տեղեկությունն-
շաբել են և ոչ քո-
հառակեցված։ Բա-
յենք սպարանու, Մի-
ումանակ կարելի է, բ-
րական ար արժեց-
արձաններ հաղերեն լու-
սում։ Ե դեպ, Անդին-
ում է, որ ինը նուշու-
նը գույ է հայերե-
ական ընկերներն ու-
յարօմանելու ու նրա-
ներու ուստին։ Պեր-
ու Արարատուն գի-
ոզմանում է հայերեն-
ու), որը Արարակ-

տորել ուժերով. Դրա համար
բաց են բողնում նաև անա-
սուններ, և սերմերը գցում են
պոտոր ջրի մեջ, որպեսզի այդ
ձևով ջրի տակ ծածկված լի-
ցեց փոքր ինչ Բողով» (Բորն-
ձի Մշակության այդ ձևը պահ-
պահելի է մինչև օրս՝ Աֆրի-

ի էլ հնչում է՝ օրիզա):
Հայաստանը ոռուական
պրովինցիաներ միանալու ժա-
մանակաշրջանում հասուն
հանուրարությամբ Ռուսա-
նից Հայաստան նև գոր-
կում գիտական-տնտե-
սչական տեղի քննական ու-
սումնեան ուսումնասիրելու:
անցից է նոել Ի. Շոպենը,
իր ծավալուն աշխառու-
ց մեջ («Հայկական մար-
դինակի պատմական հու-
ման» ոռուական կայսրու-
թյան պատմական ժամանակա-
րան դուրս բաշխուց ա-
լիսի է տեղացող մարդու ձ-
նը: Սակայն դրան եւ շ-
նավատում, այնքանով,
ինքը չեմ տեսել, ուստի ս-
է, չեմ հավատում»:

Դրոք, շատ հետաքրքիր ս-
ղեկություն է: Ազգի դրա Ե-
րան Բարմառու մեկնարան
մը: Ուշականը դա Աշուար-
եկ շրջանի Օշական գյուղու
Հիշված 2 բուրերից, որո-
ւնում է Օշականում, մ-
իրոք կոչվում է տորոմ: Դ-
ահանական մեջ Շեղա-

կուս է համարակալու ար-
տը դուրս քաշման օրը, ժա-
մը, և շանը պետք է սոված
պահել, արմատին կապելուց
հետո մայի կտոր ցույց տալ,
որպեսզի ձգի ու դուրս քա-
շի, շունը Շույնպես սատկում
է արմատի տնքոց լսելուց և
այլն:

Գրի լույս տեսնելուց հետո
ընթերցող Ծերից Մեկը (Ա. Միշ-
կին, Զելենոգորսկից) դիմում
է «Նեղելլա» շաբաթաթերթի
խմբագրություն ու հարցնում,
որ Արարատում գրանք, լոշ-

մասին եղած Բ
տարածել է և լու
Հայած Միտթար
ը լոշտակ և ման
րանք գրում են
բառերը, որպես տ
սերի անվանումնե
րում են զատ-զաս
տագայում շատ
Շույնն են համարե
այնպիսի գիտում,
Դ. Ալիշանն է մա
նկարը զետեղում
վերաբերող տեքստ

սուսական պատահական առաջական պատճենների խիստ բարեկանությունը (Արժանագործ) առաջարկելու քայլությունը բացառությունը, բայց ներքը դրանք չեն: Նույնիսկ ինչպիսի անդրագործ է լոշտակին ուղարկում:

Խճչպես օշում են Ա. Ֆ. Գամերմանը և ուրիշները և լուսակի, և՝ աղամարմանի սրմատների հաստվածները (Կրտորները) վաճառվում են շուկաներում, լաբորենց կիրառվում է արտաքինից՝ անմատիզմի, ուստի կուպիտի, Եյարդապիսի և այլ հիմքանդություններում:

1892 թ. Թիֆլիսում:
որ այդ թարգմանու-
շատ քչերից կհաջո-
ղապ. բացի որացիւ-
է 100 տարուց ավել-
արգմանությունն ու ու-
թյունը խիստ անհրա-
ռ:

